

३ द्वादेशस्थः १२

श्रीः॥ १। उत्तरयो रथा ध्यायेदीदृशो लाभयः सतः अभिष्टानं वधित्वा भामा प्रपद्यते स्मृतः २ तत्राक्षौ च दुरथायैः शक्रः प्राह्वरीक्षितम् । शेखेस्तवत्पिता वा हस्यतः पथो गतिभिः
लाभयः श्रुत्वोक्तार्थो न विज्ञो वो मनीषिणा । एवेव कालवैषम्यं दत्तुर्भिस्तावद्व्यते ३ तत्र तु प्रथमे भावि मागधा त्वया ह्यनघान् कलित्तभावतः प्राह शंकसादिमलो मसान् ४

भा.दा.

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीमोक्षगतेवासुदेवाय ॥ परीक्षितवाच स्वधामानुगतेकृष्णेश्वरविभूषणो कस्यव
तोभवत्यध्यामेतदाख्याहिमेमुने १ श्रीभृकुजवाच योऽस्युरंजयोनामभाष्योवाहृदयोऽपः तस्यामात्यस्तुमुने
हत्वास्वामिनमात्मजं २ प्रद्योतसंशं राजानं कर्ता यत्पालकस्तुतः विशाखरूपस्तत्पुत्रो भविताराजकस्ततः नदि
वर्धनस्तत्पुत्रः प्रवप्रद्योतनाइमे ३ अष्टत्रिंशोत्तररातं १३८ भोक्ष्यन्ती पृथिवी नृपाः शिशुनागस्ततोभाष्यः काकवरी
स्तुतस्तुतः ४ क्षेमधर्मातस्पुतः क्षेत्रज्ञः क्षेमधर्मजः विधिसारस्तुतस्तस्याऽजातशत्रुर्भविविष्यति ५ दर्भकस्तत्पुतोभा
वीर्धकस्त्याजयः स्मृतः नदिवर्धनभाजो यो महानदिः सुतस्ततः ६ शिशुनागादशैवैतेष्वष्ट्युत्तररातत्रयं ३६०
समाभोक्ष्यन्ति पृथिवीं कुरुश्रेष्ठकलौ नृपाः ७ महानदिसुतो राजकुद्रागभोद्रवोवली महापद्मपतिः कश्चिन्नरुक्ष
त्रविनाशकत ८ ततो नृपा भविष्यन्ति श्रद्धायास्त्वधार्मिकाः सप्तकछत्रा पृथिवीमनुलंघितरासनाः सासिष्य
तिमहापद्मो द्वितीयश्च भार्गवः तस्य नाद्यौ भविष्यन्ति सुमाल्यप्रपुरवाः सुताः ९ यद्दमांभोक्ष्यन्ति महीराजानः स्मृता
तंसमाः नवहोत्रजः कश्चित्पुत्रानुद्धरिष्यति १० तेषामभावे जगतीं सोऽर्वाभोक्ष्यन्ति वैकलौ सप्तवचद्गुप्तं वै

रामः

विजोराज्येभिषेक्षति १२ तत्सुतोवारिसारस्तुततश्चाशोकवर्द्धनः सुयशाभवितातस्य संगतः सुयशः सुतः १३ शालिश्च
लस्ततस्तस्यसोमशर्माभविष्यति शतधन्वाततस्तस्यभवितातद्दुह्यः १४ मोर्याद्येतेदशानृपाः सप्तविंशत्युतोद्गोम
रम् १५ समाभोक्ष्यन्तिथिचीकलौकुसकुलोद्गुह अग्निमित्रस्ततस्मात्सुज्येष्ठोऽथेभविष्यति १६ वसुमित्रोभद्रकश्च
पुलिन्दोभवितासुताः ततोघोषसुतःस्तस्मादज्रमित्रोभविष्यति १७ ततोभागवतस्तस्मादेवभूतिरिश्रुतः शृंगादशैतेभो
क्ष्यन्तिभूमिंवर्षशताधिकं १८ ततःकरावानियंभूमिर्यास्यत्यल्परान्द्रुपं शृंगहत्वादेवभूतिकरावोमात्यस्तुकाभिर्न १९
स्वयंकरिष्यतेराज्यंवसुदेवोमहामतिः तस्यमित्रस्तुभूमिमित्रतस्यनारायणः सुतः २० करावायनाइमेभूमिंवत्वारिषात्रपं
यच शतानिभोक्ष्यन्तिवर्षाराणवकलौयुगे २१ हत्वाकारवंसुसर्मारोतद्भलोद्वयलोवली गांभोक्ष्यत्यधुजातीयः कंचिका
लमसत्तमः २२ कृष्णनामावतज्ञाताभविताथिचीपतिः श्रीशान्तकर्णस्तसुत्रः पौराणमासस्तुतसुतः २३ लंबोर्दस्तुतसुत्रः
स्तस्माद्विलकोद्वपः मेघस्वातिश्चविलकादृमानस्तुतस्यव २४ अनिष्टकर्मलेयस्तलकस्तस्यवात्मजः पुरीषभोरुस्त
सुत्रस्ततोरासुनन्दनः २५ वकोरावहवोशिविस्वातिररिन्दम तस्यापिगोमतीपुत्रः पुरिमान्भविताततः २६ वेदशिराःशि
वस्फोदयज्ञश्रीःस्तसुतस्ततः विजयस्तसुतोभाव्यश्चद्विज्ञः सलोमधिः २७ सतेत्रिंशन्नृपतयश्चत्वार्यदशतानिच य

x श्रीशि ५

४२ जी

दपंवासावृथिवीभोक्ष्यंतिकुरुनन २० सप्ताभीरावभत्तादशगर्दभिनो नृपाः कंकाः योऽराभूपाताभविष्यंतिलो नृपाः २१ त
 तोद्योयवनाभावाश्चतुर्दशतुरुच्छकाः भूयोदशगुरुतामौनास्कादशौवतु २२ स्तेभोक्ष्यंतियिदीदशवर्षशताविव नवाधिका
 रनवति १०८६ मौनास्कादशक्षिति ३० भोक्ष्यंत्यदशतामंग ३० नीतिः संस्थितेततः किलिंकिलायांनपतयोभतनदेयवंगिरिः
 ३१ शिभुनस्तिस्तुतज्ञातायरोनदिः प्रवीरकः इमेतेवैवर्षशतं १०६ भविष्यंत्यधिकानिषट् ३२ तेषां त्रयोदशसुताभवितारथवाहि
 काः पुष्पभिजोऽथराजन्माडुभिजोऽपतथैव ३३ रुक्कालाशमेभपाः सप्तांध्राः सप्तकौशलोः वैदूर्यपतयोभावा नैषधास्ततस्वर्हि ३४
 मागभानां वभविताविधस्फूर्जिः पुरंजयः करिष्यपरावर्णातुलिंद्यडमडकान् ३५ प्रजाश्चाऽवलभयिष्यः स्वापयिष्यतिडमेतिः वीर्य
 वानक्षेत्रमुत्साद्य पचवतां सवैपुरि ३६ अनुगंगा माप्रयागं गुतां भोक्ष्यति मेदिनीम् सौराष्ट्रावत्याभीराश्चभूडाश्चार्धदमालवाः ३७ ब्रा
 ह्मदिजाभविष्यंतिभूडयाजनाधिपाः सिन्धोस्तटे वन्दुभागां कांतीकावमीरमेडले ३८ भोक्ष्यंतिभूडावाताद्याहैच्छाश्चावलवर्षवः ३९
 तुल्यकालाशमेराजन्मेभूपायाश्चभूतः स्तेऽधर्माऽनृतपराः फल्गुगुहास्तीव्रमन्ववः ४० स्त्रीवालजोहिजघ्राश्चपरदारधनादताः उदि
 तास्तिमितप्रायाअत्यसत्वात्यकायुषः ४० असंस्तुताः क्रियाहीनारजसातमसादताः प्रजास्तेभविष्यन्तिह्येद्वाराजन्मरूपिराः ४१
 तन्नाथास्तेजनपदास्तच्छीलाचारवादिनः अन्योन्यतो राजतश्चक्षयेयास्पतिपीडिताः ४२ ॥ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे द्वा

राम

२

द्वितीयोऽक्षरेदीवहो कल्पावतारतः अधर्मिभोजनेन के पुनः कर्तव्यगमः ५

३२

रास्त्रभेप्रथमोऽध्यायः ॥ श्रीगुरुकडवाच ततश्चानुरिन्धर्मः सत्संशौचं क्षमादया कालेन बलिना राजन्मंसं त्याग्युर्वलं स्थितिः १ वित्तमेव
 कलौ नृपांजन्माचारगुरोदयः धर्मव्यायवस्थायां कारां वलमेवहि २ संपत्तेभिरुचिर्हमायेव व्यावहारिके स्त्रीस्ते पुस्तेव हिरतिविप्रत्वेस्
 त्रमेवहि ३ लिंगमेवाश्रमाख्याता वन्योन्यापत्तिकारणं अहत्यान्यायदौर्वल्यं पांशित्वेवापलंववः ४ अनाद्यतैवासाधुत्वेसाधुत्वेदं भस्वतु स्त्री
 कारस्वयोदाहे स्नानमेव प्रसाधनम् ५ दूरेचार्ययनं तीर्थं लाव रोपकेशधारणम् ६ उदरं भरता स्वार्थः सत्यत्वे धार्ष्ट्यमेवहि ६ दास्यं कुटुंबभरणां
 यशोऽर्थधर्मसेवनम् एवं प्रजाभिर्दृष्टाभिराकीर्तिक्षितिमराडले ७ ब्रह्मविदश्चभूदाणां योवली भवितानपः प्रजाहिरुद्वैराजने निर्धुरोर्दस्युध
 मिभिः ८ आदित्रिभिर्हाराद्विरायास्पतिगिरिकाननम् शाकपूतामिश्रक्षौद्रफलपुष्पादिभोजनाः ९ अनाद्यव्यवर्धयंतिडभिस्त्रिकर
 पीडिताः शीतवीतिप्रावृद्धिमेरन्योऽनृतप्रजाः १० क्षुद्रश्यां व्याधिभिश्चैव संतापेन वविनाया त्रिंशद्विंशतिर्विंशतिपरमायुः कलौ नृणां ११
 क्षीयमारोग्यदेहेषु देहिनां कलिदोषतः वरणां श्रमवतां धर्मेन ये वेदपथे नृणां १२ पारवराऽप्रचुरे धर्मे दस्युप्रायेषु राजसु चौर्या नृत हथाहिंसाना
 नानावृत्तिषु १३ शूद्रप्रायेषु वर्यां सुखागप्रायासु धेनुषु गृहप्रायेषु श्रमेषु यौनप्रायेषु वधेषु १४ अरागप्रायास्तेषु धीषु शमीप्रायेषु
 स्वारागेषु विद्युप्रायेषु मेघेषु शून्यप्रायेषु सप्तसु १५ इत्थं कलौ गतप्राये जनेषु स्वरधर्मिणि धर्मजाराय सत्तेन भगवानवतरिष्यति १६ वरा
 वरगुरोर्विद्योरीश्वरस्याऽखिलात्मनः धर्मजाराय साधूनां जन्मकर्मपनुत्तये १७ संभलप्राप्तमुरम्यवास्तरास्यमहात्मनः भवने विद्युयशः क
 लिः प्राडर्भविष्यति १८ अभिमाभ्यामासु देवदत्तं जगत्पतिः असिनाऽसाधुदमनमेधैर्धर्मगुणान्वितः १९ विवरन्नाशनाक्षोरापादयेनाप्रतिम

वै. २२

पुतिः नपलिंगकदोदसूकोटिरोनिर्दिशति २० अथतपोभाविष्यतिमनांसिविशदनिर्वै वासुदेवाकरागातिपुण्यगंभानिलस्य
 सां २१ पौराजानपदानांवेहतेस्वरिवसरस्युते तेषांजगद्विषयस्थविष्टःसंभविष्यति २२ वासुदेवेभगवतिसत्त्वमूर्त्तौहरित्वा
 ते यदावतीर्णोभगवान्कलिकर्षमपतिर्हरिः २३ कृतंभविष्यतितदाप्रजास्ततिश्चसात्विकी यदास्तैयध्वेदुतथातिर्हृदस्थती २४
 एकराष्ट्रोसमेष्टितदाभवतितत्कृतं २५ येतीतावर्तमानाये भविष्यतिवपार्ष्णिनाः तेतऽदेवातःजातावंशीयाःसामसूर्ययोः २५ आरभ्य
 भवतो जन्मयावन्त्रिभिषेवनम् एतद्वयसहसंतुनातंपंचदशोत्तरम् २६ सप्तवीसांतुयौपूर्वौहरिपतेऽदितौदिवि तयोर्मध्येनक्षत्रंदृष्ट्वातेय
 तमनिशि २७ तेवैवजययोजुक्तास्तिसृष्वक्षरांतदृशाम् तेतद्येदिजाःकालेअधुनायाप्रितामया २८ विष्णोर्भगवतोभानुकर्षरेष्वा
 सौदिवंगतः तदाविष्वात्कलिर्लोकं पापेयदमतेजनः २९ यावत्सपादपमाभ्यां पृथरात्रास्तेरमापतिः तावत्कलिर्वैद्ययिष्वांपराजोत्तुनवा
 शकत ३० यदादेवमयःसप्तमपासुविचरंतिहि तदाप्रवृत्तस्तु कलिर्दीदृशादृशतात्मकः ३१ यदाप्रमयाभ्यास्यंतिपूर्वाद्याष्टमहर्षयः
 तदानन्दात्मभूतैःकलिर्हृदिगमिष्यति ३२ यस्मिन्कलौदिवंयातस्तस्मिन्नेवतदाहनि प्रतिपन्नं कलियुगमिति प्राहुः पुराविदः ३३
 दिव्याद्यानांसहस्रांतेचतुर्थेनुपुनःकृतम् भविष्यति यदादृशां वंशां नोभ्यस्ये मनात्मनःकाशकम् ३४ इत्येषमानवोवंशोयथासंख्याय
 तेभुवि तथाविद्विप्रश्चद्राणांवंशाज्ञेयायुगेष्टम् एतेषांनामलिंगानांपुरुषाणांमहात्मनाम् कथामावावशिष्टानांकीर्तिरेवस्थिता
 भुवि ३५ देवापिःशंतनोभ्रीतामस्तथैवकुवंशजः कलापग्रामजासातेमहायोगवत्तानिती ३६ ताविहैतकलेरंतेवासुदेवानुशिषि

५५

राम
३

ततोयेभूमिगीतैश्चराजसोद्यारिवरपिते कलौवदोषभ्येष्टेदोषहंरीहरेनातेः ६

तौ वरणिश्रमयुतंसर्वपूर्ववत्प्रथमिष्यातः ३७ कृतंवेतादापरं कलिर्धेतिवतुर्युगं अनेनक्रमयोगेनभुविप्रारिणुवर्तते ३८ राज्ञेतेम
 यात्रोक्तानरदेवास्तथापरे भूमौमत्तं कृतोतेहतेमोनिधनंगताः ३९ कृमिविदभस्मसंज्ञातेराजानामोपियस्यव भूतधुक्ततत्कृतैस्वार्थकिंवेदनिरेषायतः
 ४० कथंसेयमसंज्ञाभूर्हर्षमिपुस्वैर्भूता मनुजस्यवपौवस्यमन्वीवंशजस्यव ४१ तेजोवन्नमयंकायंशरीरात्मतयाऽनुधाः महोममनवाचोमोहित्या
 तेऽर्शो नंगताः ४२ येयेभूपतयोराजभुजंतिभयमोजसा कालेनतेकृताःसर्वकथामात्राकथासुव ४३ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेद्वादशात्मके
 द्वितीयोऽध्यायः २ श्रीशुकऽवाच दृष्ट्वात्मनिजयेयग्रान्ध्यापारुसतिभूरियम् अहोमांविजिगीषंतिमृत्योःकीडनकान्दपाः १ कामसुखनर
 द्वाणांमोघस्यादिदयमपि येनफेनोपमेपिरोयेतिविश्रंभितान्दपाः २ पूर्वनिर्जितायदूर्गजेष्वाभोराजमंत्रिणाः ततःसचिवपौरासकरीन्द्रानस्यकट
 कान् ३ एवंकेराजेष्वाभःपृथ्वीसागरमेखलां इत्याशावदहृदया नपमपंतिकेनकम् ४ समुद्रावरांजित्वाभोविशंत्यधिभोजसा कियदा
 त्मजयस्येतेसुक्तिरात्मजयेफलम् ५ यांविस्तुनैवमनवस्तत्सुताथकुलोदह गतापथागतंभुदेतोमांजेष्वाभुवदयः ६ मरुतेपितपुत्राणांभ्रातृ
 तांकापिबिग्रहः जायतेसुसतीराज्यममतावद्वेत्साम् ७ ममैवेयंमहीकृत्मानतेमृदेतिवादिनः स्वर्दमानानतेप्रतिप्रियंमरुतेनपाः ८ पृथुपुस्त
 वागाधिर्नहुचोभरतोऽर्जुनः मांधातासगरोरामःखट्वाक्रोर्धुधुरारयुः ९ त्वाविदुर्ययातिश्चर्यातिःरांतनुर्गयः भगीरथकुवलायाथःककुत्सोवे
 यथोदगः १० हिरण्यकशिपुर्हजोरावरोलोकरावराः नमुचिःशंवरौधौमोहिरण्यारोऽथतारकः ११ अन्येववहवोदेसाराजानोमहेश्वराः सर्वस
 र्वविदःभूराःसर्वसर्वजितोजिताः १२ ममतांमय्यवर्तनःकृतोचैर्मत्प्रभिराः कथावरोयाःकालेनसकृतार्थःकृताविभो १३ कथावमास्तेकथिता
 महीयसांवितायलोकेभुयशाःपरेभुयां विज्ञानवैराग्यविवशयाविभोववोविभूतीर्ननुपारमारमाथ्यम् १४ पचूतमशोकगुणानुवादःसंगीयतेभी

भा.दा.
४

इशाममेगत्तुः तमेवनिर्गुणायाममीदृशं रजोमलाप्रकृतिमभीसमानः १४ राजोवाच केनोपायेनभगवन्कलेदीवाकलौजनाः विधमि
व्युपिवितास्तमेवुहियथा मुने १५ युगानियुगधर्माश्चमानंनरायकल्पयोः कालत्वेभूतस्यस्यगतिर्विदोमहात्मनः १६ श्रीभक्तउवा
च कृतेप्रवर्ततेधर्मश्चतुष्यातज्जनैर्दुतः सत्संख्यातपादानंमितिपाविनोन्म संपुष्टाःकरुणामित्राः शोताहोतास्तितिवचः आत्मा
रामाः समुद्राः प्रायसाः भवताजनाः १७ जेतायोधर्मपादानांतूर्याशोहीयतेजनैः अधर्मपादैरनृतहिंसासंतोषविग्रहैः २० तदाक्रियात
मेनिष्ठातातिहिंसात्रुपटाः त्रैवर्गिकास्त्रयीहृद्यावर्णावृक्षोत्तरादमे २१ आध्याकुटुंबिनोहृद्यावर्णावृक्षोत्तरादमे २२ कलौतु
धर्महेतूनांतूर्याशोधर्महेतुभिः रुधमानैःसीयमाणास्तुतेसोपिवितंक्षति २४ तस्मिंस्तुष्टाडरावरातिर्दयाः सख्यवैरिणः दुर्भगाभरि
तर्वाश्चभूददासोत्तराः प्रजाः २५ सत्वरजस्तमइतिद्वयंतेपुरुषेशराः कालसंवादितास्तैवैपरिवर्तन्त आत्मनि २६ प्रभवति यदास
त्मेमनोबुद्धिद्वयारिणौ तदाकृतयुगंविद्याज्ञानेतपसियदुविः २७ यदाकर्मसुकाय्येभक्तिर्भवतिदेहिनां तदावेतारजोवृत्तिरि
तिजानीहिवुद्धिमन् २८ यदालोभस्तसंतोषोमानोदंभीधमत्सरः कर्मणांवापिकाय्यानां द्वापरं तदुजस्तमः २९ यदामायाऽनृ
तंतं दानिद्राहिंसाविचारनं रोकोमोहोभयं देहं सकलिस्तामसः स्मृतः ३० यस्मात्सुदृष्टोमर्त्याः सुदुर्भागाः महानाः कामि
नोवित्तहीनाश्चैरिरापथस्त्रियोः सतीः ३१ दस्युः क्रूरराजपरावेदाः पाशेऽद्विताः राजानश्चप्रजाभक्षाः शिष्टोदरपरादिजाः ३२
अवतावटकोः शोराभिश्चयश्चकुटुंबिनः तपसिनीयामवासाय्यासिनोः संतलोलुपाः ३३ ह्रस्वकायामहाहाराभूयपतागतद्विः

राम
४

राश्चकुटुंबाविरापथोयमायोहसाहसाः ३४ पराधिग्यंतिवैशुद्राः किरायाः कूटकारिणः अनार्यपिमस्यंते वार्जोसाधुजगुप्सिताम् ३५ मतिं
सस्यंतिनिर्द्वयंभक्त्याभ्यारिबलोनममः भक्त्यविपन्नपतयः कौलंगाश्रमयश्चिनीः पितृभ्रातृसुहृन्नातीहिंसासौरतसोहृदाः ननान्द्रपालसंवादा
दीनास्तैसाः कलौनराः ३६ श्रद्धाप्रतियहिग्यंति तपोवेद्योपजीविनः धर्मवश्यंतधर्मज्ञाअधिरुषोत्तपासनं ३७ नित्यमुद्विग्नमनसोद्वि
शकरकथिताः निरन्ध्रतलेराजनावाहृष्टिभयातुराः ३८ वासोन्नपानप्रायनयवायमानभूखरोः हिनाः पिशाचसन्दर्शाभविद्योतिकलौप्रजाः
३९ कलौकाकिंकेपर्थेविगुह्यतक्तसोहृदाः तक्षंतिहिंसाप्रियाभ्याग्राहानिग्यंतिस्वकानपि ४० नरक्षिग्यंतिमनुजाः स्वधिरपितरा
वपि पुत्रास्तर्कार्थकुशलाः श्रुदाः शिष्टोदरंभराः ४१ कलौनराजंजगतोपरंरुं त्रैलोक्यनाथाः नतपादपंकजम् प्रायेरामर्त्याभगवन्ममयुतंय
श्यंतिपास्वराडविभिन्नवेतसः ४२ यन्नामधेयंक्रियमाराजातुरः पतस्त्वलन्वाविवशोगराभुमान् विमुक्तकर्मागलउत्तमांगतिंप्राप्नोति
यक्षंतिनतंकलौजनाः ४३ पुसांकलिहतादेवांड्यदेहात्मसंभवान् सर्वाहरतिविनस्योभगवानुरुषोत्तमः ४४ श्रुतः संकीर्तितोधातः पू
जितस्त्वाहोपिवांनराणांभुनोतिभगवान्कृत्याजन्माऽयुताः अभम ४५ यथाहेन्निस्थितोवह्निदुर्वर्तीहन्तिधातुजम् स्वमात्मगतो
विद्युर्कीर्तिनामश्रभाभयम् ४६ विघातपः प्राणानिरोधमैत्रीतीर्थाभिषेकव्रतदानजाप्यैः नात्यंतशुद्धिलभतंतंरात्मायथाहृदिस्थेभ
गवत्यनन्ते ४७ तस्मात्सर्वात्मनाराज्यं दिश्यंकुरुकेशवम् क्रियमाराण्यवहितस्ततोयातिपरांगतिम् ४८ क्रियमारौरभिधेयो
भगवान्परमेश्वरः आत्मभावंनयत्वेगसर्वात्मासर्वसंशयः ५० कलेदीषनिधेराजन्नास्तिसेकोमहानुराः कीर्तनादेवकृत्स्नस्यमुक्तंवे

धः परं व्रजेत ५१ कतेय आयातो विभुं त्रेतायां यजतो मरुतैः द्यौः परे परिवर्त्तय कलौ तद्विहीर्त्तनात् ५२ ॥ ११३ ॥ इति श्रीभा
गवते महापुराणे द्वादशस्कन्धे तृतीयाध्यायः ३ श्रीभक्तवाच कालोत्तरे परमारावादिर्द्विपराक्षावधिर्द्वय कश्चित्तो युगमा
नं च भूराण्युक्तस्य यावधि १ वतुर्गुणसहस्रं हि ब्रह्मलोकान् दिनुमुच्यते सकल्यो यत्र मनसश्चतुर्दशविंशति २ तदनेन प्रलयस्तो
वान् ब्रह्मराजीरुहता त्रयोलाकादमेयत्र कल्पे प्रलययाहि ३ एवमैभिन्निकः प्रोक्तः प्रलयो यत्र विश्वसृक् सोते ४ नानाशानो वि
भ्रमात्मसात्कृत्य च त्मभूः द्विपराद्वैतवित्तांते वसुधाः परमेष्ठिनः तदा प्रकृतयः सप्तकल्पे नो प्रलयवे ५ एवमस्तत्र त्रिकोराजमलया
यत्र लीयते आराधकोपास्तु संपातो विद्यातः उपसादिते ६ पर्जन्यः शतवर्षाणि भूमौ राजन् वधीते तदा निरन्त्रे सन्ध्यां भूमौ मरणाः सुधा
दिताः ७ क्षयं यास्यंति शान्तैः कालेनोपदुपदुताः प्रजाः सामुद्रं दैहिकं भोमं रसं सौवर्त्तकोरधिः ८ रविमभिः विवते घोरेः सर्वे नै
व विमुच्यते ततः सौवर्त्तकोरधिः संकर्षणमुखात् स्थितः ९ दहति निवर्गोत्थः भूत्यान् भूविचरानथ उपर्यधः समंताच्च शिरवाभिर्व
द्विर्मुखयोः दक्षिणं विभात्यरां दग्धगोमयपिरावतः १० ततः प्रवराडापव नो वधीशां मयुते शतम् परः सौवर्त्तको वाति धूमं खं र
जसा हतं ११ ततो मेघकुलासंग विवर्त्तमानैकः शतवर्षाणि वधीति न दंतिरभसः स्वर्गः १२ ततः एकोदकं विश्वं वृत्तां
विचरंतरतरम् तदा भूमेर्भगुरां यस्याप उदह्रवे यस्या गंधानुष्टुपि वीप्रलयत्वाय कल्पते १३ अपौरसमथो ते जस्तालीयंतेऽथ नीर

राम

साः असते ते जसोरूपं वायुस्तद्विहितं १४ लीयते वानिले ते जेवायोः स्वंगसते गुरां सर्वे विशाति खं राजंस्ततश्च नभसो गुरां शब्दं प्रसति
भातादिर्नभस्तमनुलीयते तैजसश्चेद्विद्यारूपं गेवान् नैकारिको गुरोः १५ महाव्यसत्यहंकारं गुरां सत्वाद्यद्यतम् असते व्याकृतं राजं न गुरा
कालेन विते १६ ततः स्य कालावयवैः परिणामादयोगुराः अनाद्यनन्तमवर्त्तं नित्यं कारामवयवम् १७ नयत्रवाचो नमनो न सत्वं तमोरजो
वामहृदादयोऽमी नञ्जारावुद्गीद्वियदेवतावानसन्निवेशः खलु लोककलाः १८ न स्वप्रजाय न्नवतत्सु सुप्रं न स्वजलं भरनिलोऽग्निरर्कः संसु
प्रवक्षुः न वदप्रतर्कितं न लभूतं पदमामनेति २० लयः प्रातिकोत्थे स पुरुषाव्यक्तयोर्धरा शक्तयः संप्रलीयंते विवशाः कालविदुताः २१ उद्गीदि
र्धरूपेण ज्ञानं भाति तदा श्रयम् दृष्टत्वा व्यतिरेकाभां माद्यंतवदवस्तुयत २२ दीपश्चक्षुश्च रूपं च ज्योतिर्यो न पृथग्भवेत् एवं च रवानिमा
त्राश्च न स्युरन्यतमादतात् २३ बुद्धेर्जागरां स्वप्नः सुषुप्तिरिति बोध्यते मायामात्रमिदं राजानात्वं प्रत्यगात्मानि २४ यथा जल
धरा योऽस्ति भवंति नभवंति च ब्रह्मणी देतथा विश्वमवयवमुदयापयात् २५ स संख्ययवः प्रोक्तः सर्ववयविनामिह विनार्थं न प्रतीर्य न स्ववोग
तंतवः २६ यत्सामान्यविरोधाभाषु पलभेत स भ्रमः अमोक्षापाशयात्सर्वमाद्यंतवदवस्तुयतः २७ विकारः स्वायमानो विप्रत्यगात्मानमंतरा
न विरूपोऽस्य गुरोः पितृणां चैवित्समजात्मवत् २८ न हि स्थानात्मा विद्वान्दिमम्यते नानात्वं हि द्विषद् ज्योतिर्यो वार्त्तयोरिव २९ यथा हिरण्यं
वह्निं प्राप्नोति तन्मिः क्रियाभिर्व्यवहारवर्त्तसु एवं चोभिर्भगवान् भोक्षजो व्यापयते लौकिकैर्दिकैर्जनैः ३० यथा घर्त्तार्कं प्रभवोऽर्क इति
तो ह्यर्को राभूतस्य च वक्षुस्तमः एवं तद्वत्स गुरास्तदीक्षितो वृत्तांशकस्यात्मन आत्मवन्धनः ३१ यनो यदार्कप्रभवो विदीयते वक्षुः स्वरूपं रविमोक्ष

ये ५

ये

३ सत्य

भा. ६

महा

तेतदा यदासुहंकारउपाधिरात्मनोजिज्ञासायानस्पतितसंभुत्परेत् २२ यदैवमेतेनविवेकहेतिनामायैकरात्मवंधनम् द्वित्या
सुतात्माभुवोवतिष्ठतेतदादुरात्मैतिकर्मसंभवम् २३ नित्यदासर्वभूतानांब्रह्मादीनांपरंतप उत्पत्तिप्रलयावेकैकसंभवज्ञाः संभवश्चत
२४ कालजोतोजवेनाश्रित्यपारास्यनित्यदा परिरामिरामस्यास्ताजन्मप्रलयहेतवः २५ अनाद्यंतवतानेनकालेनेश्वरमूर्तिना अ
वस्थानैवदृश्यंतेवियतिज्ञातिवामिव २६ नित्येनैमिक्तिकश्चैवतथाप्रकृतिकौलयः आत्यंतिकेधितःकालस्यगतिरीदृशी २७ स
ताःकुरुश्रेष्ठजगद्विधातुनीरायस्याखिलसत्त्वधाम्नः लीलाकथास्तैकथिताःसमासतःकात्स्न्येननाजोपभिधातुमीशः २८ संसारसंभुम
मतिउत्तरमुत्तितीर्त्तानांयःपुनोभगवतउरुवातमस्य लीलाकथारसनिषेवरांतरैरापुंसोभवेद्विविधःस्वद्वानिदस्य २९ पुराणसंहि
तामेतामधिनारायणो गयः नारदायपुराणाहं ह्यहं देवायनायसः ३० सर्वमहंमहाराज भगवद्वादरायराः इमांभागवतीं प्रीतः संहि
तांवेदसंमिताम् ३१ एवंवस्यत्यसौसूतमृषिभ्योनैमिषालये दीर्घसत्रेकुरुश्रेष्ठसंरक्षः सौनकादिभिः ३२ १८० इति श्रीभागवतेमहा
पुराणे द्वादशास्कंधे पंचमोऽध्यायः ४ श्रुकउवाच अज्ञानवरापतेऽभीरसांविश्वात्माभगवाद्दरिः यस्म्यसादजोब्रह्मारुहः कोवसमुद्रवः १
तंतुराजन्मरिष्येतिपुत्रबुद्धिमिमांजहि नजातः प्रागभूतोयदेहवत्त्वंननेक्षसि २ नभविष्यसिभूत्वात्तंपुत्रपौत्रादिरूपवान् बीजांशुदे
होर्देवतिरिक्तोयथानलः ३ स्वप्नेयथाशिरश्चेदंपंचत्वाद्यात्मनः स्वयम् यस्मात्प्रतिदेहस्यतत्रआत्मासुजोमरः ४ यदेभिन्नेयथाकाश
भाकारास्यायथापुनः एवंदेहमेतजीवोब्रह्मसंघतेपुनः ५ मनःसृतिवैदेहान्गुणान्कर्मणिगुणान् तन्मनःसृजतोमायाततोजीवस्य

सम
६

अष्टमशीक्षितोमोक्षः सर्वहोमादितलुतान् वेदशाखाविभागे तैत्तिरीयेद्विद्यासर्वान्न ६

संसृतिः ६ सेराधिष्ठानवर्त्यसंयोगेमावदीयते ततोदीपत्वदीपत्वमेवदेहकृतोभव ७ एतत्सत्तमोहत्वाजायतेधाविनस्प
ति नतवात्मास्वयंजोतिषोयक्तायक्तयोःपरः ८ आकाशश्वावाधारोक्रवोननोपमस्ततः स्वमात्मानमात्मस्थमात्मनैवाऽमृताप्रभो ९ तु
द्यानुमानगभिरावावुदेवानुचितया वोदितोविषवाकोननत्वांधक्षतितक्षकः मत्तवोनोपमक्षतिमृत्तूनांमृत्तुमीश्वरम् १० अहंब्रह्मपरं
धामब्रह्माहंपरमंपदम् एवंसमीक्षन्नात्मानमात्मानायायनिष्कले ११ दशतंतक्षकंपादेलेलिहानोविद्याननैः नदक्षसिपारीरंचविश्वं
पृथगात्मनः १२ एतत्तैकथितंतातयथात्मायच्छवान्प हरेर्विश्वात्मनश्चेष्टांकिंभूयः श्रोतुमिच्छसि १३ १८३ इति श्रीभागवतेमहा
पुराणे द्वादशास्कंधे पंचमोऽध्यायः ५ सूतउवाच एतन्निरायमुनिनाभिहितं परीक्षयासात्मजेन निरिवलात्तदृष्टासमेन तत्पारंभमुपसृत्य
नतेनमस्तुवदंशोलेलिहामिदमाहवविभुरातः १ राजोवाच सिद्धोऽस्यनुगृहीतोस्मिभवताकरात्मना आवितोयद्यपेसाक्षादनादिनिवदो
दृशिः २ नातनुतमहंममेमहतामसुतात्मनाम् अज्ञेयुतापतनेसुभूतेसुवदनुग्रहः ३ पुराणसंहितामेतामश्रोष्यभवतोवयम् यस्यां
खलूत्तमश्लोकोभगवाननुवर्षते ४ भगवंस्तक्षकादिभ्योमृत्तुभ्योजविभेदम् प्रविष्टोब्रह्मनिवीराभमयंदर्शितंवया ५ अनुजानी
हिमांशुस्त्वावंयच्छास्यधोक्षजे मुक्तकामायायवेतःप्रवेशविहजाम्यसूत ६ अज्ञानंवनिरस्तंमैज्ञानविज्ञाननिष्ठया भवतादार्शितंमे
परंभगवतःपदम् ७ सूतउवाच इत्युक्तस्तमनुज्ञापभगवान्वादरायराः जगामभिधुभिः साकंनरदेवेनहजितः परीक्षिदपिराजादि
रात्मयात्मानमात्मना समाधायपरंदद्यावस्यंदासुर्ययातरः ८ प्राकृतेवर्हिष्यासीनोगंगाकूलउदमुखः ब्रह्मभूतोपेष्टायोगीनिःसंगः
श्विन्नसंरायः ९ तक्षकःप्रहितोविश्राःकुड्रेनद्विजक्षनुना हंतुकाशोत्पंजैर्दृष्टदृष्टीपथिकप्रपमं १० तंतर्पयित्वाइविसौनिवर्त्यविषहदि

रात्रि विजयप्रतिष्ठाः कामरूपोऽदरात्रिपम १२ बुधभूतस्य राजर्षे देहो हि गरुडान्निना बभूव भस्मसात्सद्यः पप्रयतां सर्वदेहिनाम् १३ हारा
 कारो महामासीदु विवेदिषु सर्वतः विस्मितास्तु भव सर्वदेवा सुरनरादयः १४ देवदुर्भयोर्देहं गंधवाप्सरसोजगुः वदुः सुखवर्णातिविबुधाः सा
 धुवादिनः १५ जनमेजयः स्वपितरं भुत्वा तश्च कभक्षितम् अथाजुहाव संकुटो नागान्त्वे सह हिजे १६ सर्पसत्रे समिद्धाग्नौ दसमाना नमो रमान् द
 हेन्द्रभयसंविन्नस्तश्चकः शराण्ययो १७ अयसंस्तश्चकं तत्र राजा पारीक्षितो द्विजात् उवाच तश्चकः कस्या नृदस्यै तोरगाधमः १८ तं गोपायति
 राजेन्द्र दानैः शरणागतम् तेन संसंभितः सर्वस्तस्मान्वायौ पतत्यसौ १९ पारीक्षित इति श्रुत्वा प्राहार्तिज उदारधीः सहेन्द्रस्तश्चको विमानाग्नौ
 किमिति पात्यते २० तच्छ्रुत्वा गुडुर्विमाः सहेन्द्रं तश्चकं मरे तश्चकाध्वपतसेह सहेन्द्रा मरुत्वता २१ इति ब्रूते दिताक्षेपैः स्थानादिदुःप्रवालितः
 बभूव संभ्रांतमतिः सदिमानः सतश्चकः २२ तपंतं तं विमानेन सह तश्चकं पवरात् विलोक्य गिरसः प्राह राजानं तं हस्यतिः २३ नैसत्वया मनुष्येन्द्र व
 धम इति सर्वराट् अनेन पीतममृतमथवा अजरामरः २४ जीवितं मरणांजं तोर्गतिः स्वैव कर्मणा राजंस्ततो न्योनायस्पृष्टा तासुरवऽखयोः
 २५ सर्वद्वौ यन्निविष्टुः शुद्धायादिभिर्नृप पंचत्वम् कृते जनुभुंक्ते प्रारब्धकर्म तत् २६ तस्मात्तत्र मिदं राजं संस्थीयेतां भिचारिकम् सर्पा
 अनागसौ द्वाजने दिष्टं हि भुज्यते २७ इत्युक्तः सतथेत्याह महर्षे मानयन्ववः सर्वसत्राऽपरतः पूजयामास वाक्यमिति २८ सैवा विष्णो महापाया
 ऽवाधया लक्षणा यया मुह्यन्त्यस्यैवात्मभूता भूते सुगुणावितिभिः २९ नयवदं भीत्यनया विराजिता मायात्मवादे स ह्येवात्मवादिभिः नयविवादे वि
 विधस्तदाश्रयो मनश्च संकल्पो विकल्पवित्तियत् ३० नयजसृजं सृजतो भयोः परं श्रेयश्च जीवस्त्रिभिरनितस्तत्त्वम् तदेतदुत्तारितवाधवाधकं

रामः
७

निविध्योमी निरमेत्स यं मुनिः ३१ परंपदं वै ह्यवग्रामं तित्त यवेति मेतीत तडत्सि सृष्टवः विसृज्य दौरात्म्यमननसौ हरा हरोपगुत्वाव
 सितं समाहितैः ३२ तत्तदधिगच्छ निविष्टो र्यत्परमं परम् अहंमेति दौर्जमं जयेद्यो देहगे हजं ३३ अतिवासीति तिष्ठेतावमये
 तं केचन न वै बद्धे ह्यभित्तवैरं कुर्वीत केचन विर ३४ नमो भगवते तस्मै कृष्णाय अकुराध मेधसे यथादासु हृदयानां स्तेहिता मध्यगामिमा
 म् ३५ योनिक उवाच पैलादिभिर्वा सशिखैर्वेदाचार्यैर्महात्मभिः वेदाश्च कतिधा व्यस्तास्तैस्तैः प्रापिधेहि नः ३६ सत उवाच समाहिता
 त्मनो ब्रह्मसूत्रं सारा परमेश्वरः हृद्याकाशादभूत्वा दोहति रोधादिभाष्यते ३७ यऽमासनया ब्रह्मयोगि नो मलमात्मनः इयं क्रिया कारकाख्यं धृत्वा
 यां ययुर्नर्भवम् ३८ ततो भूवि हृदो कारो योऽव्यक्तः प्रभवः स्वराट् यत्तस्मिन् भगवतो ब्रह्मराः परमात्मनः ३९ शरीरं शरीरं शरीरं यत्तस्मै स्फोटं सुप्रशो
 जं शुद्धं यद्वत् येन वाग्म्यं ज्यते यस्य व्यक्तिराकाराभात्मनः ४० स्वधाम्नो ब्रह्मराः साक्षादावकः परमात्मनः स सर्वमं शोपनिषद्देवी जं सनातनम्
 ४१ तस्य ह्यसंख्यो वर्णा प्रकाराश्च भूदूरः धार्यते ये स्त्रयो भावा गुणानामार्थं वृत्तयः ४२ ततो ह्यरसमात्राय मसृजं स्रजं वानजः अंतस्थोऽयम्
 स्वरस्य च ह्रस्वरीषां हिलक्षराम् ४३ तेनासां चतुरो वेदाश्चतुर्विधं नैर्विभुः स व्याहृतिर्वा सो कारोऽथतुर्हीन विवक्षया ४४ पुत्रान् भर्तुं यत्तां सु
 वृक्षीं ब्रह्मकोविदान् तेषु धर्मो परेश्वरः स्वपुत्रैः समाहितान् ४५ ते परं परया प्राप्तास्त न किंचिदर्थं तवृत्तेः वतुर्गुणैश्च यत्तस्मादापरा दोहतिभिः
 ४६ श्रीरागुवः श्रीरासता लुपेधा नीत्यकालतः वेदान् ब्रह्मसूत्रयो व्यसन् इत्थ्या सुतकोदिताः ४७ अस्मिन् प्रपंतरे ब्रह्म भगवान् लोकभावनः ब्रह्मेश
 ये लोकपालैर्योचितो धर्मगुप्ततये ४८ पारासरात्सत्यवत्सामंशो प्राकलया विभुः अवतीर्णो महाभाग वेदश्च केवतुर्विधम् ४९ अगधर्वयजुः सोमो

भा. द.

भा. ३

राजानुष्टुपवर्गः चतस्रः संहिताश्चैवं त्रैमसिगिरादिव ५० तासोऽसुवतुरः शिष्यानुपाहूय महाप्रतिः रुक्मैको संहितां वृत्तमेकैकमिदं ददामुनिः ५१
 पैलायसंहितायां वृत्तं दत्वा सुभाषः वैशंपायनसंज्ञायनिगदाख्येयपुंगवः ५२ सामां जैमिनिमेव दत्वा ह नैगसंहिताम् अथकी गिरसीना
 मत्स्यशिष्याय सुमतवे ५३ पैलाः स्वसंहिताम् वरुणप्रमितेभ्यः राजालाय वसोपाह्वित्यैवं संहितां स्वकामः ५४ वतुर्जायस्य वाधाय याज्ञवल्क्य
 भार्गवः पराशरायामिमेव ५५ अथापयत् संहितां स्वां मांडूके यमसिं कविना तस्य शिष्यो देवमित्रसौभगादिभिरुचिदान् ५६
 शाकल्यस्तुतः सांजुपं वधाव्यसंहितां वात्स्यमुजलमालीयकाख्यमिशिरे च ५७ जानकस्य श्रुतस्य सति संहितां स्वसंहिताम् वला
 कपैजवैतालैर्विरजेभ्यो ह दौमुनिः ५८ वाचलिः प्रतिशारदेभ्यो बालशिवत्वारवसंहिताम् यज्ञवल्क्यनिर्भजकाशराथैवतां ५९ बहूनाः संहिता
 हेताः सभिर्ब्रह्मविभिर्भूताः श्रुतेः कुरुक्षेत्रां व्याससर्वपापैः प्रमुच्यते ६० वैशम्पायनशिष्या वैशरकाख्यवोभवन् यज्ञैरुर्वल्लहस्यैः सपरितो
 गुरोर्वृतम् ६१ याज्ञवल्क्यश्चतस्रिभ्यो आहो भगवन् कियत् वरितेनात्मसात्तां चरिष्ये हं सुदधरम् ६२ इति श्रीभागवते महापुराणे
 द्वादशास्कंधे वेदशाखाप्रसाधनं नाम सप्तमोऽध्यायः ६ सतउवाच अथ विवेक्षुः पंतु शिष्यप्रथापयत् स्वकामः संहितां सोऽपि पथ्याय वेदस्या
 प्रयोक्तवान् ७ शौकायनिर्ब्रह्मवलिर्मोक्षोऽपि पलायिनः वेदस्यां शिष्यालोपथ्य शिष्यान् योऽपरा ८ कुमुदः अथको वृत्तं जाजलिभ्यामथर्व
 वित् वभुः शिष्याः शिष्याः सैभवायनरुचः ९ अधीयेतां संहिते द्वे सावर्तायास्तथापरे नक्षत्रकल्पः शोतिश्च कल्पपांगिरसादयः १० इति श्रीभा
 गावार्थः श्रुतपोरारिः कालुने ११ त्रैमसिगिराः कल्पपथसावर्तारुतवराः पैलायनहारीतौ यद्वै पौराणिकादमे १२ अधीयेत व्याससि
 ष्यान् संहितां पतिमुस्ता रुक्मैकामहमेतेषां शिष्याः सदाः समध्यगोम १३ कल्पपो हं वसावर्तारामशिष्याः कृतवराः अधीमहि व्यासशिष्या च

अष्टमे तु तपश्चर्यामार्कं ते यस्य मोहकैः कामादिभिरसंमोहैरनाराधयता सुतिः ॥

ब्रह्मर

त्याशेषलसंहिताः ७ पुराणालक्षणां वृत्तैर्भिर्निरूपितं श्रुतं ब्रह्मविद्याय वेदशास्त्रानुसारतः ८ सर्गोऽस्या च विस्मयश्चरितिरक्षांतसरि
 च वंशो वंशानुवारितं संस्था हेतुरपाश्रयः ९ द्वाभिरक्षरौ र्युक्ते पुराणो तद्विदो विदुः केचित्पंचविधं ब्रह्म न्यदस्य व्यवस्थया १० अथास्तु
 राक्षोभान्मदतस्त्रिहोतुः भूतसंस्थेन्द्रियार्थानां संभवः समुच्यते ११ पुरुषानुगृहीतानां मेतेषां वासनामवः विसर्गोऽयं समाहरो वीजाद्वीजे
 वराचरे १२ हस्तिर्भूतानि भूतानां चराणां च चराणि च कृतास्ते न चराणां तत्र कामाद्या एव यापि वा १३ रक्षाः श्रुता वतारेऽपि विष्णुः पुण्ये पुणे
 तीर्थे मर्त्ये देवेभ्यो हं न ते ये स्वयं द्विषः १४ मन्वंतरं मनुर्देवामनुपुत्राः सुरेश्वराः अस्योपावतारश्च हरेः पद्विधमुच्यते १५ राजां वृत्तप्रसूतीनां व
 रास्ते कालिको न्वयः वर्यानुचरिते तेऽं हतं वंशधराश्च ये १६ त्रैमसिकः प्राकृतिको नित्यमांतिको लयः संस्थोतिकविभिः शोकात्तु धास्यस्य
 वतः १७ हेतुजीकोऽस्य सर्गादेरविषाकर्मकारकः यवानुपायिनं जहृ रव्या कृतमुतापरे १८ व्यतिरेका न्वयस्य जायतस्वप्नसुषुप्तिषु पापामये सुत
 ब्रह्मजीवहृतिरपाश्रयः १९ पदार्थेषु यथाऽव्यंतमांस्वरूपनामसु वीजादिपंचतांतासु स्ववस्थासु युतायुते २० विरमेत यदा चित्तं हित्वा हृत्तित्रये
 स्वयम् योगेन वा तदात्मानं वेदेदायानिवर्तते वा एवं वक्ष्यामि पुराणा विपुराविदः मुनयोऽद्या द्वा माहुः सुखकानिमहांति च २१ द्वासेषा
 म्पंचैव वंशैर्ब्रह्मसंसारं नारदीये भागवतं माग्नेये स्कान्दं संज्ञितम् २२ भविष्यं ब्रह्मवैवर्ते मार्कंडेये सदा मनसु वाराहमात्यकौर्म्यवृत्तां
 राजस्यमिति त्रिषष्टि २३ ब्रह्मसिंहं समाख्यातं शाखाप्रसाधनं मुने शिष्यशिष्यप्रशिष्याणां ब्रह्मतेजोभिर्बुद्धं नम २४ २५ इति श्रीभागव
 ते महापुराणे द्वादशास्कंधे सप्तमोऽध्यायः ७ शौनका उवाच सतजीवचिरं साधो वद नो वदतो वर-

तस्य स्पर्शभक्तो नृणां त्वं पारदर्शनः १ आह्वयि रात्रि समधिपकं दुत नयं जनाः यः कल्पंते उर्वरितो येन ग्रंथमिदं जगतः २ सवाञ्ज
 स्मृत्तुलोत्तमः कल्पे स्थि-भार्गवर्षाभिः नैवाधुना मिह ता न संभवः कोपि जायते ३ एकस्मिन् सवाञ्ज वेभ्राय्य ददर्श पुरुषं किल वटपत्रपुटे
 तोकं रायानं तैक मज्जुतं ४ एष नः संपाद्ये भूयास्तत्कौतूहलं यतः तन्न भिद्विभिमहायोगि नुरारोकोपि सम्यतः ५ स्रुत उवाच
 प्रहसन् स्विद्यामहर्षे यं जगत्तोलो कन्नमाधरः नासयता कथा यजगीता कलिमलापदा ६ प्रातश्चिजातिसंस्कारो मार्करोः यः पितुः क्रमात्
 हं नो स्पधी त्वधर्मैरातपः स्वाध्याय संयुतः ७ दहदुतवरः सांतो जटिलो वल्कलाभरः विभ्रतकमंडलुं दराउमुपवीतं समेखलम् ८ कस्याजि
 नं सास्त्रं च कुलं च निमर्दये अग्निकेन रुविप्रात्मसर्वयसं ध्यायेह रिम ९ सायं प्रातः स्वगुरवे भैक्ष्यमाहृतवाग्यतः उभुजे गुर्वे नुजातः सल्लो
 वेदुपोषितः १० एवं तपः स्वाध्यायपरो वर्यो राममुतायुतम् आराधय हूषी के सांजिज्ञे मृतं सु दुर्जयम् ११ वृक्षाभगुर्भवेदो वृक्षपुत्राश्च
 ये परे नृदेवपितृभूतानि तेनाऽसां त्रैतिविस्मिताः १२ इत्थं ह दहदुत धरस्तपः स्वाध्याय संयमेः दधावधोऽसं यो गी धस्तलोऽपान्नरात्मना १३
 तस्यैवं युंजतश्चिन्तं महायोगेन योगिनः अतीयाय महाकालो मन्तरयज्जालकः १४ एतत्पुनरुदरो ज्ञात्वा सप्तमैस्मिन् किलांतरे तपो विशकि
 तायुल्लग्नारे भेतदिघातनं १५ गंधर्वास्सरसः कामं वसंतं मलयानिलौ पुनये जे स्यामा सरजसो लोकमहो तथा १६ तैवैतराभमं जग्मुः हिमाद्रिः पा
 र्श्वजगरे पुण्यभद्रानदीमज्ज विजारावधिलाविभो १७ तदाश्रमपदं पुराणं पुराणं दुमलतांचितं पुराणं द्विजकुलाकीर्णी पुराणं मलजलाशयम्
 १८ मत्तभामरसंगीतं मत्तकोलिकूजितम् मत्तवर्हि नटाद्ये मत्तद्विजकुलाकुलम् १९ वायुः प्रविष्ट आराय हिमनिर्जररीकरान् सुमनोभिप्रदि

धनो ववावुत्तममयस्मरम् २० उद्यन्नद्विशावकः प्रवालस्तवकालिभिः गोपदुमलताजलैस्तत्रासीकुसुमाकरः २१ अन्वीयमानो गंधर्वे गी
 तवादिप्रयुक्तैः अदृश्यतात्तवापे सुखः स्त्रीयुथपतिः स्मरः २२ हुत्वापि सपुषासीनं ददृधः राजकिंकराः मीलिताश्चंद्राधर्वमूर्तिमत्तमिवा नलो
 २३ ननु तुस्तस्य पुरतः स्त्रियोऽथो गायका जगुः मरुगवीराणां वैवीधेवज्जर्मनोरमम् २४ संदधेऽस्यं सुधनुषिकामः पवमुस्वतदा मधुर्भनोरजस्तो
 कइदं भूयाव्यकेपयन् २५ कीर्त्त्याः पुंजिकस्थत्याः कंडकैस्तनगौरवात् भद्रा मुद्विज्मभ्यायाः केराविसंस्तितसजः २६ इतस्ततो भच्छेदके चलेत्वा
 अनुकंडुकम् वायुर्जहारतदासः सुक्ष्मपुटितमेखलम् २७ विससर्जतदा वारां मत्वा तं खजितं स्मरः सर्वतः भव नैधिमनीयास्यमयोयमः २८ तदस्थम
 पकुर्वतो मुनेस्तने जसामुने दहमाना निवहतु प्रबोधा हिमिवाभकाः २९ इतीत्यानुवैर्बुल्लभार्चितोपि महा मुनिः यत्रागादहमो भावं नतश्चितं महत्तु
 हि ३० दृष्टानि स्तेजसं कामं सगरां भगवान् स्वराट् अत्वा तु भावं बुल्लभैर्विस्मयं समगात्तरम् ३१ तस्यैवं युंजतश्चिन्तं तपः स्वाध्याय संयमेः अनुग्रहा
 याऽऽविशसीव्रनारायणो हरिः ३२ तौ कुरु कुरु नवकंजलोचनौ वतुर्भुजौ रौरव वल्कलाभरौ पवित्रपारंगी उपवीतकंजिह्वतकमराडुं दराड
 मजुं ववैशावं ३३ पमाक्षमालामुतजंतुमार्जनं वेदं वसाक्षान्ते वरूपिणौ तपज्जिह्वपिशांगरो विषाप्रान्शूदधानौ विबुधैर्भार्चितौ ३४ तैवै
 भगवतो रूपे नरनारायणादृची दृष्टोऽथायादरेणो वैर्ननामो गेन दराडवतः ३५ सतसंदर्शना न्दनिर्दृता तैद्विद्याशयः हृष्टो माभुष्टोऽशीन
 सेहेतावुदीक्षितम् ३६ उत्थाय प्रांजलिः प्रहृजो लुक्कादाक्षि सन्निव नमो नमस्तीक्ष्णानौ वभाषे गजदाक्षरः ३७ तयोराशानमादाय पादयोरवनी
 ज्यव अहो नानुलेपेन धूपमालैरपूजयत् ३८ सुखमासनमासीनो प्रसादाभिपुर्वै मुनिः पुनरा नममादाभ्यांगरिच्छाविदमब्रवीत् ३९ मा
 कंरो यउवाच किं वरपितममविभो यदुदीरितोऽसि सुसंयदते तमनुवाह मनश्चिदादि स्थिरं ति वैतनुभतामजसर्वयोश्च स्वस्वाम्यथापिम

सैजदसिसेविश्वनिम्ननाभिदलोदरम् २४ शर्वीगुंभांमारिभाभुत्रीचररासुजम् पुत्तेनिधायविनेदो धयंतंवीक्ष्यविस्मितः २५ त
द्वीनाहृदपरिश्रमोभूतप्रोक्तुल्लहत्प्रविलोचनामुनः प्रहृष्टोमाःकुतभावशंकितप्रभुपुरस्त्रप्रससारवालकम् २६ तावकिशोवैश्वमि
तनभार्गवःसंतःशरीरंमहाकोमथाविशत तत्राप्यदोऽनसमवच्छ्रुत्सोमथापुरासुखदतीवविस्मितः २७ स्वरोदसीभगरानदिसागरा
दीपासवर्षाककःसुरसुरान वनाभिदेतात्सरितःपुराकरान्वेदात्तुजानाश्रमवर्षीहृतयः २८ महंतिभूतामथभौतिकायसौकालं
वनानाभुगकल्पकल्पनम् यत्किंविनम्यवहारकारराददर्शविश्वं सदिवावभासितम् २९ हिमालयंमुष्यवतोवतानदीनिशाश्रयंमन्त्र
चीनपरपत् विश्वविषयमन्त्रसितास्त्रिभोवैवहिरस्तोत्रपतलुयाजैः ३० तस्मिन्प्रियाःककुदिप्रहृतं वतं वतस्यसौपुटेरायानम्
तोक्तं वतस्मैमसुधास्मितेननिरीक्षितोऽप्यंगनिरीक्षरोन ३१ अथतंवालकंवीक्ष्यनेत्राभ्यांघृष्टितं हृदि अभ्यारदितिसंक्षेपःपरि
ष्वङ्गुमधोसजम् ३२ तावत्सभगवान्साक्षाद्योगाधीयोगुहायः अंतर्द्वेजवेःसद्यो यथेहानीशानिर्मिता ३३ तमन्वचं ब्रह्मवसति
लंलोकसंस्तुवः तिरोधायिषाणादस्यस्वाश्रमेपूर्ववस्थितः ३४ ३५ इति श्रीभागवतेमहापुराणे द्वादशास्कन्धेमायादर्शनंनवमोऽध्यायः
६ सूतउवाच सख्यमनुभूयेदंनारायणाविनिर्मातम् वैभवंयोगमायायातमेवकारणंयथा १ मार्कण्डेयउवाच प्रपन्नोत्पद्यिपूतौतै
प्रपन्नाभयदंहरं यन्मायापिविबुधोमुह्यंतिज्ञानकाशया २ सूतउवाच तमेवंनितात्मानं ब्रह्मेरादिविषयैरनू हृद्गताभगवान्ब्रह्म
ददर्शस्वगौर्द्वैतः ३ अथोमातमन्त्रिं वीक्ष्यगिरिशंसमभास्य परमंभगवन्निर्मितात्मेन्द्रियाचार्यम् ४ निष्ठतोदजवजातोवातापाये
यथारोवः पूर्वस्यतपसःसाक्षात्सिद्धिं सिद्धिरोभवान्

रामेशिवआगतमुनेलुदेवराजरातः तेनशाकमतिगीमासमभाष्यसमाजयन् १३

श्रीभगवानुवाच नैवेकत्वाशियःकापिबुधमिर्मोक्षमपुनः भक्तिं परंभगवतिलब्धवानुरुचये ६ तथापि संवरिष्यामो भवान्येतेन साधुना
अयं हि परमो लोभो गुरांसाधुसमागमः ७ सूतउवाच इत्युक्तातमुपेयाय भगवान्सात्वतांगतिः ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वदेहिनां ८
तयोरागमनं साक्षादीशयोर्जगदात्मनो न वेद रुद्धी वृत्तिरात्मानं विभ्रमेव ९ भगवांस्तदभिज्ञाय गिरिशो योगमायया आविशत जुहाका
पांवापुष्कि इमिवेश्वरः १० आत्मन्यपि सिद्धं प्राप्तं तडिस्तिंगजटाधरम् अक्षरं भाजं प्रोत्तं मुह्यं तमिदं भास्करं ११ व्याघ्रवंशं वरं शूलं धनु रिव्यसि
वर्मभिः अक्षमलाङ्गं रुक्मकपालपरशं सह १२ विभासो सहस्राभातं विवक्ष्य हृदि विस्मितः किमिदं कुत एवेति स पाधेर्विरतो मुनिः १३ नेत्रेऽन्वि
त्यदृष्टो सगरां सोमयागतम् हृदं जिलोकैकगुरुं न नाम शिरसा मुनिः तस्मै स पर्यायं दधात्सगराय सहोमया स्वागतासनपाद्याद्यैर्गंध
१४ स्तकधूपदीपकैः १५ आहवात्मानुभावेन पूर्णकामस्य ते हृदि भो करवामकिमीशानं येनेदं तिष्ठंतं जगतः १६ नमः शिवाय शोताय सत्ता
वै यश्च मरणाय च रजोयुषे धाराय च नमस्तुभ्यं तमोजुवे १७ सूतउवाच एवं स्तुतः स भगवानादिदेवः सतो गतिः परितुष्टः सत्काम्याप्रहसं
स्तमभाषत १८ श्रीभगवानुवाच वरं हरणी स्वनः कामं वरं देवावयं त्रयः अमोघं दर्शनं येनो मर्त्यो यदि हते परम १९ ब्राह्मणाः साधवः शान्ता
निःसंगा भूतवत्सलाः केकांत भक्ता भस्मासु निर्वेराः २० सत्ताकालो कपात्ता स्ता हृदं तवै लुपासते अहं य भगवान्ब्रह्मा स्वयं वहरिरीश्वरः २०
न ते मय्यस्युते जैव भिद्यम एव विवक्षते नात्मनश्च जनस्यापि तु स्मान्ब्रह्ममीमहि २१ न ह्युपयानि तीर्थानि न वेदाश्चेतनो जिताः ते पुनस्तुक्ता
लेन मूयेदं न मात्रतः २२ ब्राह्मणेभ्यो नमस्त्यागो योऽस्मदुपंजयी मयम् विभ्रत्यात्मसमाधानतमः स्वाध्यायसंयमैः २३ अवरादर्शनादपि
वा शुद्धे रज्जौ जगत्प्रापिकिमु संभाषणादिभिः २४ सूतउवाच इति ब्रह्मलामस्य धर्मगुह्योपहृष्टितम् ब्रह्मो मताय नमः धिनी तस्य क

लोको विदुः २५ तद्विरसायकादिजो भिन्ना कर्मायो भवाम् शिववागमते भस्महे पापुंज समवुत २६ अथिरवाव अरोइश्वरस्यै
यं इति भाव्यशरीरिणाम् यन्मन्त्रोदात्तानि सुवन्ति जगदीश्वराः २७ धर्मं यादयितुं शायः प्रवक्तारश्च देहिनाम् आवरं तनुमोद नोक्ति
पमारां सुवन्ति च २८ तैतावता भगवतः स्वमाया मय रतिभिः न दुष्टो तानुभावस्तैर्मायिनः कुरु कं यथा २९ सुष्टे मनसा विष्णुमात्मना
उपविश्य यः गुरौ कुर्वन्ति राभाति कर्तुं वस्तु प्रहस्यथा ३० तस्यै नमो भगवते त्रिगुराण्यमहात्मने केवलायाया द्वितीयाय गुरवे व
स्तुमर्त्ये ३१ कंठो नुपरं भूमन्वरं त्वहरदरीनात् यदरीनात् सूरीकामः सत्यकामः पुमा भवेत् ३२ परमेकं हरोथापि पराणां कामाभि
वर्षणात् भगवत्पुतां भक्तिं तत्परे सुतया त्वयि ३३ सततं वाच इत्यदि तो भिन्नतश्च मुनिना सक्तया गिरा तमाह भगवान् स्वः शर्वया वा
भिनस्ति ३४ कामसेयमये सर्वो भक्तिमो रत्वमधोक्षजे आकलंतां पुत्राः पुत्राय मजरा मरता तथा ज्ञानं वै कालिकं वसुन्ती ज्ञानं वधिरति
मतः उल्लवर्धश्चि नो भूयात्पुत्राणां चार्पता सुते ३५ एवमेव न स पुनरुदेहः नाम स ईश्वरः देवैतत्कर्म कथं नुभूतं पुरा जना ३६ सोऽय
वाप्तमहायोगमहिमा भार्गवोत्तमः विचरत्यनुनायका हरा वैकांततां गतः ३७ अनुवर्तिता मेतत्ते मा कुरुते यस्य धीमतः अनुभूतं भ
गवतो माया वैभवमद्भुतम् एतत्कोविद विदुः सो माया संस्पृतिमात्मनः अनायायं नितं नृणां कदाचित्कं न वसते ३८ एवमेतद्गु
र्वयं वारिंते रथांगपाशोरनुभावभाविनम् संभावये संश्रुणुयाद तावुभौ तयोर्न कर्मपाश संसृतिर्भवेत् ३९ ४० इति श्री
भागवते महापुराणे द्वादशास्कंधे द्वादशोऽध्यायः ४० शौनका उवाच अथे ममार्थं पृच्छामो भवेत्तं बहु विनम्रम् समस्ततत्रा
एकादशोऽध्यायः ४१ तत्रार्थमहापुरुषवर्त्तनम् स्वर्गहस्तवा रमानं प्रतिमा संपद्य कथं च ४२ येनामर्त्तमापन्नौ पत्नीसौ भार्गवोत्तमः तं हति
क्रियायोगं सो गोपांगारिकलितम् ४३

विशो ४

ज्ञाते भवा भागवततत्त्ववित १ तोत्रिकाः परिचर्यायां केवलस्य अभियः पतेः अंगोपांगायुधा कत्यं कत्यं पतियथैव ये २ तत्रोवरीय
भद्रे क्रियायोगावुभुस्ततां यन्नक्रिया नैपुण्यं नमर्त्ता यायादमर्त्तताम् ३ सततं वाच नमस्कृत्वा गुरुस्त्वमे विभूतीर्वैष्णवीरपि याः
जोक्ता वेदतंत्राभाचार्यैः पञ्चादिभिः ४ मायायै न वमिस्ततैः सविकारमयो विराट् निर्मितो दृश्यते यत्र सचित्के भुवनत्रयम् ५ एत
दैवोत्पत्तं पंभूपादौघैश्चिरोत्तमः नाभिः सूर्याधराणीनामेवायुः कर्णौ चिच्छिन्नः ६ घञापतिः प्रजनमपा नोत्तु रीरितुः तदाहो लोकाणा
लामनश्चंद्रोऽनुवायम लज्जोत्तरोऽधरो लोभोदनाजोऽस्त्रासयोऽन्नमः शेमाशो भूहृदा मेघाः पुरुषमर्द्धजाः ७ यावानयं वै पुरुषोऽय
वत्पासं स्थप्यो मितः तावानसावपि महापुरुषो लोकसंस्थया ८ कोऽस्तु भवाय देवो न स्वात्मजोऽपि भविमर्त्तजः तस्य भाव्यापिनी सा साक्षी व
त्सुरसाविधुः ९ स्वमात्मा वनमालारव्यां नागागुरा मयो रधत वासश्चोदेमयं पीतं वसुधैव कुटुम्बकम् १० विभर्त्तिसारव्यो गंय देवो
मकरकुराडले मौलिपदं पारमेष्ठ्यं सर्वलोकाभये करम् ११ अव्याकृतमननास्वमास नयदधिष्ठितम् धर्मतानादिभिर्भुक्तं सत्त्वं पप्रमि
होऽयते १२ ओजः सहो वलुतं पुरुषं तत्त्वं गरां रधत अयां त्वं हरवरं तेजस्तत्त्वं सुदर्शनम् १३ नमो नित्यं नमस्तत्त्वमसि चर्मतमो मयम्
कालरूपे धनुः शार्ङ्गः तथा कर्ममये धिधिम १४ इन्द्रियाणि शरा राणा हरा कृती रस्य सदनम् तन्नाजाराण्यभाविक्तं मुदयार्थं क्रियात्म
ताम् १५ मरुतलं देवयजनं हीसा संस्कारात्मनः परिचर्या भगवत आत्मनो इति श्रुयः १६ भगवान् भगवा कथं लीला कमलमुद्वे
धर्मं यशश्च भगवांश्चामरव्यजने भजत १७ आतपत्रं तु वैकुण्ठं हि जाधामाऽकुतो मयम् विहृदेः सुपर्णा रव्यो यजं वहीति पुरुषम् १८

अनपायिनी भगवती श्री साक्षादात्मनोः हरेः विष्णवे नस्तत्र मतिर्विरितः पार्थिवः २० नृणां यो यो ह्यस्याश्चेति सा माया हरे
 रीणाः वासुदेवः संकर्षणः प्रद्युम्नः पुरुषः स्वयम् अनिरुद्ध इति ब्रह्मसूक्तिं ब्रह्मविद्यया भिधीयते सविभक्तैजसः प्राज्ञस्तु रीय इति तृतीयाभिः अ
 र्थोऽस्याप्रायज्ञानैर्भगवामरिभाष्यते २२ अंगोपांगोपाध्यायकस्यैर्भगवोत्तमनुष्ठयम् विभर्ति स्पष्टतु मूर्तिर्भगवत्करिरीश्वरः २३
 द्विजजलधमसंयुक्तस्योनिः स्वयं कल्पमहिमपरिपूरणीमाययानस्वयेतत् सृजति हराते पाती तारव्यवा नाहताभो विहृत इव निरुक्त
 त्वरे सत्त्वतः २४ श्री कृष्णस्य सख्यस्य यथाऽपि निष्प्राज्यं यथा ह्यहनाऽनपवर्गदीर्घं गोविन्दे गोपकृष्णवनितावुजभृत्यगी
 ततीर्थश्रवः श्रवणमङ्गलपाहिभृत्यान् २५ यद्दं कल्पऽप्यायमहापुरुषलक्षणात् तच्चित्तमयतो जन्मावुल्लेख्येदगुहायाम् २६ यो
 नकऽवावः श्रुकोयदाह भगवान्विष्णुरातायश्चक्रे सौ रागरोमासिमासिना नावसति सप्रकः २७ तेषां नामानि कर्माणि संयु
 क्तानामधीश्वरेः ब्रह्मिनः श्रद्धा नां ब्रह्मस्यैवात्मनो हरेः २८ स्रुतऽवावः अनाद्यविषया विज्ञो रत्ननः सर्वदेहिनां निर्मितो लोकत
 त्रयेण लोकेषु परिवर्तते २९ एक एव हि लोकानां सूर्य आत्मारिक्तुः सर्वदेहिनां यामूलमधिभिर्बहुषोदितः ३० कालो देवाः क्रि
 याकर्ता करणं कार्यमागमः इयं फलमिति ब्रह्मवचोक्तो जगद्गारिः ३१ मध्यादिमुद्रास्तु भगवान्नालरूपरूपपदकं लोकतं
 यवरति एव दराभिगर्तोः ३२ धाता कृतस्थली हेतिका सुकीरपह्लुने पुलस्तस्तु रतिमधुमा संनयं तमी ३३ अयमापुलहो
 यो जाः प्रहेति पुञ्जिकस्थली नारदः कथं नीरथनयंते स्पमावदम् ३४ मित्रोत्रिः पौरुषेयोऽथ तत्सकोमेन ह्य रथसंनयतीत्येतेऽकमा

हादरोतुपुराणोक्तं सर्वातुक्रमः कृतः प्रथमस्तत्त्वमारभ्य प्राधान्येन समाप्तः १८

संनयं तमी ३५ इहो विश्वावसुः ओता रुता पत्रस्तथांगिराः प्रह्लादा राससो वर्यो नभोमा संनयं तमी विवस्वानुग्रसेन श्रव्याप्रआसार
 रोमधुः अनुष्टोवा शंखपालो नभस्यास्वयं नयं तमी ३६ इत्याधनं जयो वातः सुमेराः सुरुचिस्तथा घृतावीगोतमश्चेति तपोमा संनयं तमी ३७
 क्रतुर्वचा भरद्वाजः पर्जन्यः सेनजितथा विश्वरुवावतश्चैव तपस्यास्वयं नयं तमी ३८ अथांशः कल्पस्तार्क्ष्यं तसेनस्तथोर्वसी विद्युच्छत्रुमहारांखः स
 होमा संनयं तमी ३९ भगः स्फूर्जोऽरिष्टनेमिस्तुर्गा आयुश्चपवमः कर्कोटकः पूर्ववितिः पुष्यमा संनयं तमी ४० त्वयंऽक्रवीकतनयः कंबलश्चतिलोत्तमा
 ब्रह्मापेतोऽशतजिह्वुतश्च शंभराः विष्णुरथतरोरभा सूर्यवर्चश्च सत्त्वजितः विद्यामित्रो मस्वोपेत उर्जमा संनयं तमी ४१ हंता भगवतो विष्णो
 राहित्यस्य विभूतयः स्मरतां संध्योर्नृणां हरं संहोदिने दिने ४२ हादरास्वपिमासे सुदेवोऽसौ चक्षिरस्य वै चरन्समेतां तनुतेष्वेह वसन्ततिम्
 ४३ सार्धैर्यजुर्मिस्तद्विजैः ऋषयः संस्तुवंतमुम् गंभीरं केतं प्रगायेति न संत्यसरतो युतः ४४ उक्थंति रथं नागाग्रामरोषारथयोजकाः वीर्यं
 तिरथं पृष्ठे नैऋतावलशालिनाः वालरिवल्याः सहस्राणि चट्ठीर्वर्षयोऽमलाः पुरतोऽभिमुखायान्ति सुवंति स्तुतिभिर्विभुम् ४५ एवं धुना
 दिनिधनो भगवाद्दुरिरीश्वरः कल्पे कल्पे स्वमात्मानं ब्रह्मलोकानवयजः ४६ ४७ इति श्री भगवते महापुराणे हादरास्वपिमासे सुदेवोऽसौ चक्षिरस्य वै चरन्समेतां तनुतेष्वेह वसन्ततिम्
 ४८ स्रुतऽवावः नमो धर्माय महते नमः कृष्णाय वेधसे ब्राह्मणे नमः स्रुतधर्मात्तु सनातनान् ४९ स्रुतऽवावः कथितं विप्रविद्योच्चिरितमनुतम्
 भवद्विर्हृदं हृदो नराणां पुरुषो वितंम् अत्र संकीर्तितः साक्षात्सर्वपापहरो हरिः नारायणो ह्यकीकेशो भगवान्सात्वतोपतिः ५० अत्र ब्रह्म परं गुह्यं जग
 तः प्रभवाप्ययम् सानं वतऽपास्वानं प्रोक्तं विज्ञानसंयुतम् ५१ भक्तियोगः समाख्यातो वैराग्यवतः हाभयम् पारीक्षितमुपाख्यातं नारदारव्यान
 मेव च ५२ प्रायोपवेशो राजर्षे विप्रशापात्परीक्षितः शक्यवैव ब्रह्मस्यैः संवादश्च परीक्षितः ५३ योगधारणायोक्तातिः संवादो नारदाजयोः अयता
 रागुगीतं च सर्वः प्राधान्येन कोग्रतः ५४ विदरोदवसे वादः क्षतमैत्रेययोस्ततः पुराणां संहिता प्रहोमहापुरुषसंस्थितिः ५५ ततः प्राकृतिकः सर्गः

सप्तैतिकाथये ततोऽप्यसारासंभूतिर्वैराजः पुस्तोयतः ६ कालस्यस्य लक्ष्मस्य गतिः प्रपसमज्वः पुवडूरसोभोयो हिरण्यासवधोयथा १०
 ईतीर्यगवाकसमीतुद्वार्गस्तथैव अर्द्धनारीनरस्याथयतः स्वायंभुवामनुः ७ रातरूपापाययात्रीतामायाप्रकृतिरुत्तमा १२ सप्तैतिकाथये
 संतानेधर्मपत्नीनां कर्द्धमस्य प्रजापतेः अवतारोभुववतः कपिलस्य महात्मनः देवहत्याय संवादकपिलेन वधो मता १३ नववसुसमुत्पत्तिरक्षयज
 विनाशानम् ध्रुवस्य चरितं पश्चात्स्थोऽप्राचीनवर्हिषः १४ नारदस्य वसेवाह ततः मेघवतेर्द्विजाः नाभस्ततोऽततोऽनुचरितम् सुभस्य भरतस्य
 व १५ ततोऽदीपसमुद्गादिवधेन युपवर्णानं ज्योतिश्चक्रस्य संस्थानं पातालवरकस्थितिः १६ हस्तजन्मप्रवेतो मस्तसुत्रीणां च संतीतिः प्रतो
 देवाः सुरनरासीर्येऽङ्गुगखगादयः १७ कौर्ण्यमात्स्यं नारसिंहं वामनं च जगत्पतेः मनुतेरा नुवर्तिनं मेघवतं वामनं च जगत्पतेः
 शरणां मन्वंतरावताराश्च विष्णोर्ह्यशिरादयः १८ कौर्ण्यमात्स्यं नारसिंहं वामनं च जगत्पतेः ह्रीरोदमधमंतदहस्तार्थं विदोक्तमाम् २० देवा
 रमहायुद्धं राजवंशानुकीर्तनम् इक्ष्वाकुजन्मतदंरो सुयुम्नस्य महात्मनः २१ इतोपातोपाख्यानमत्रोक्तं तारोपाख्यानमेव च सूर्यवंशानुचरितं
 मारादाद्यौ नगादयः २२ सौकमेवाधरायीतेः ककुत्स्थस्य वधीमतः खड्गंगस्य च मंधातुः सौभरेः रागरस्य च २३ रामस्य कोमलोदस्य च रि
 तंकल्मषापहं त्रिमैरंगपरित्यागोजनकानां च संभवः २४ रामस्य भार्गवेऽप्यनिःसृज्य करणं भुवः सत्यस्य सोमवंशस्य यथातेर्नहुस्य च
 २५ दौष्यं तेर्भरतस्यापि सन्नोर्भरतस्य च यथातेर्ज्यैष्ठ्यपुत्रस्य च रोर्वरोऽनुकीर्तितम् २६ यत्रावतीर्णं भगवानरुह्यारब्धोजगदीश्वरः वसु
 देवगृहजन्मततोऽद्विश्चगोकुले २७ तस्य कर्मारापयाराणां कीर्तिताय सुरद्विषः पूतनाऽनुपयः पानं शकटोत्पादनं शिरोः २८ तारावर्तस्य
 निःषेधस्तथैव वक्तव्योः धनुकस्य सहजातुः प्रलंबस्य वसंस्यः २९ गोपानां च परित्रातां हावायेः परिसर्पितः रमनं कालियस्याहमहादे

राम १४

नन्दमोक्षरां ३० उतवासीतुकन्यानां यत्र तुष्टाः सुतोवृत्तैः पुसादोयतपत्नीभ्यो विप्रारां चानुतापनम् ३१ गोवर्द्धनोदाररां वराकस्य सुरभेरथ-
 यहाभिषेकं कस्य स्त्रीभिः कीडावरात्रिषु ३२ रांरवचूडस्य हर्षदिव्योऽरिष्टस्य केशिनः अङ्गुसगमने पश्चात्स्थाने रामकलयाः ३३ वृजस्वीराणां
 विज्ञापयमधुरालोकनंततः मजमुचिकवाहू रकंशादीनां तथा वधः ३४ मृतस्यानयनं स्वनोः पुनः सारोपने गुरोः मधुरायां निवसताय इव कस्य
 त्रियम् ३५ हतमुद्रवराभां सुतेन हरीरादिजाः जरासंधसमा नीतसेयस्य वरुवधः ३६ द्यातनेयवने दुस्य कुरास्थत्या निवेशनम् आदानं पा
 रिजातस्य सुधर्माया सुरालयात् ३७ रुक्मिराया हरां युद्धे वाणस्य भुजकृन्तनम् शान्तिविधिः पतिहत्वा कन्यानां हरां वधतः ३८ वैद्यपां
 राडुकरालानां हनवक्रस्य हर्मतेः शम्भरोद्विदिहो पीठो मृत्युं च जनादयः ३९ महात्म्यं वधस्तेषां वाराणस्याश्च दाहनुम् भारवतरां भूमेर्निषिद्धी
 कृतपाणवान् ४० विप्रशापापदेशेन संहारः सुकुलस्य च उडवस्य च संवादो वासुदेवस्य वाहुतः ४१ यत्रात्मविद्याविलाः प्रोक्ता धर्मविनरी
 यः ततो मर्त्यपरित्याग आत्मयोगानुभावतः ४२ युगतक्षराहृतिश्च कलौ नृणां मुपस्यः वतुविधश्च प्रलय उत्पत्तिः ४३ देहत्यागश्च
 राजर्षेर्विदुदत्तस्य वधीमतः शास्त्राप्ररायनमृषेर्करोडयस्य सत्कथा ४४ महापुरुषविन्यासः सूर्यस्य जगदात्मनः ४५ इति वार्त्तं द्विजश्रेष्ठा यत्
 क्लेशमिहास्मिन् लीलावतारकर्माराणां कीर्तिता नीदसर्वतः ४६ पतितस्त्वलितो वार्त्तः सुतावा विवरो बुवन हरये नमस्तु ये भुञ्जते सर्वपाकात्
 ४७ संकीर्त्तमानो भगवानननः श्रुतानुभावो बसने हि पुंसाम् प्रविशति चित्तं विधुनोः तपस्यो यथा तमोऽकीं अभिवाति वातः ४८ मया गिरस्ता
 सती रसत्कथानकथ्यते यद्भगवानधोऽक्षजः तदेव सत्ततदुद्देवमेगले तदेव पुराणं भगवद्गुणोदयम् ४९ तदेवरम्यं सुविर्नवं नवं तदेव राश्वमनसो
 महोत्सवम् तदेव शोकारां वरोचरां नराणां यदुत्तमश्लोकयशोऽनुगीयते ५० नयद्वश्चिन्मदं हरेर्यशो जगत्स्य विज्ञे प्रगृहीतकहिं नित तदो

स्तिविध

क्षातीर्थं न तु संसेवितं यत्राभ्युतस्तत्र हि साधवो मलाः ५० सवाग्बिसर्गो जनताघविह्वो यस्मिन्मृत्योः क मवद्ववत्यपि नानामृत
 नस्य यशोकिता नैयच्छुरावेति गायंति गुरांति साधवः ५१ नैकैर्मपुः सुतभाववतं न यो भते ज्ञानमलं निरंजयम् कृतं पुनः
 राश्वदभद्रमीश्वरे न ह्यर्पितं कर्म यदप्यनुत्तमम् ५२ अविस्पृतिः कृष्णपद्मरविन्दयोः क्षिणोत्पभद्रा शिवायंतनोति च सत्वस्य
 अद्विपदमो वभक्तिं ज्ञानं च विज्ञानविरागयुक्तम् ५३ सूर्योद्दिजाग्रावतः परिभागाय च्छ्वदात्मसिखितात्मभूतम् नारायणं
 देवमदेवमीशमजस्रभावं भजताऽऽविवेच्य ५४ अहं वसं स्मारित आत्मतत्वं शुतं पुरा मे परमधिब्रूत प्रायोपवेशो नृपतेः
 परीक्षितः सदृष्ट क्षीणो महतां च श्रवताम् ५५ रुतवः कथितं विप्राः कचनीयो रुकर्मणाः मः हात्मं वा सुदेवस्य सर्वा
 अभविनाशानम् ५६ यस्त्वं श्रावयेन्नि संयामं क्षरा म न न्यधीः श्रद्धा वा त्यो नु शृणु या तु ना त्यात्मानमेव सः ५७
 द्वा दश पा मे का दश पां वा श्रवता सुखवा भवेत् पठत्यनश्रयतस्ततो भवत्यपातकी ५८ पुष्करे मधुरायां वहा
 रवत्यां यतात्मवान् उपोष्य संहिता मेतां पठित्वा मुच्यते भयात् ६० देवताः पुनर्यसिद्धाः पितरो मनवो नृपाः यच्छंतिका मां न श्रुता
 तः श्रवतो ये वकीर्त्तिताः ६१ अथो यजूंषि सामानि द्विजो धीमानु विरुते मधुकुल्याष्टतकुल्याः पयःकुल्याश्चैतलम् ६२ पुराणां स
 हिता मेता मधीत्यनयतो द्विजः प्रोक्तं भगवतो यत्तु तत्पदं परमं व्रजेत् ६३ विप्रो धीत्या तु या तु ज्ञां राज्ञो रधि मेखलाम् वैप्रो निधि
 पतित्वं व श्रुदः श्रयेत पातकात् ६४ कलिमलसंहति कालनोऽखिले लो हरि रित रत्र नगी यते लभी क्षाम इह तु पुनर्भगवान् शेष

मूर्तिः परिषिद्धोऽनुषठन्कथाप्रसंगेः ६५ तमहमजमनंतमात्मतत्त्वं जगदस्य स्थितिं सेयमात्मात्मशक्तिम् धुपतिभिरजशक्रशोक
राधेर्दुरवसितस्तवमयुतं नतोस्मि ६६ उपवितनवशक्तिभिः स्वभावात्सुपरिवितस्थिरजंगमालयाय भगवत उपलब्धिमात्रधात्रे सुरसु
खभायनमः सनातनाय ६७ स्वसुरवनिष्ठतवेतास्तदुदस्ताम्यभावोऽप्यजितरुविरलीलाकृष्यसारस्तदीयम् यतनुतकपयायस्तत्त्वदीपेयु
रासां तमखिलाहजिनप्रव्यासश्च नुनतोस्मि ६८ ५४० इति श्रीभागवते महापुराणे द्वादशास्कन्धे प्रतिसंक्रमणालक्षणां नाम द्वादशोऽध्यायः
१२ श्रुत उवाच यं ब्रह्मावरोहोऽनुरुद्धमस्तु नृत्तिदिव्यैस्तवैर्वैदेः सांगपदक्रमोपनिषद्वैराग्यं तियं सामगाः ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा
पश्यंति यं योगिनां यस्यान्तं न विदुः सुरासुरगणा देवा यतुभ्यं नमः १ पृथ्व्याम्यदमंदमंदरगिरिग्रावाग्रकंदूयनाग्निद्वालोः कमठाक
तेर्भगवतः स्वासानिलापांतुवः यत्सेस्कारकलानुवर्तनवशाद्देलानिलेनाभसां यातायातमतादितं जलनिधेर्नाद्यायिविश्राम्यति २
पुराशां संख्यासंभूतिमस्य वाचमघोजनम् दानं हानस्य माहात्म्यं पाठादेश्च निबोधत ३ ब्राह्मं दशासहस्राणि पापं पंचो न यच्छिव श्रीवै
ष्णवं त्रयोविंशं चतुर्विंशतिं शैवकम् ४ दशाष्टौ श्रीभागवतं नारदं पंचविंशतिः मार्कण्डेयं त्रिंशद्दशपंचचतुःशतम् ५ चतुर्दश
श्रुतं तथा पंचशतानि दशाष्टौ ब्रह्मवैवर्ते लिंगमेकादशौ वतु ६ चतुर्विंशतिवारं मेकाशीतिसहस्रम् स्कान्दं शतं तथा चैकं वामं ७
नितं ८ कौर्म्यं सप्तदशं विद्यातं मात्स्यं तनुचतुर्दश रुको न विंशत्सोपरी ब्रह्मरांडं द्वादशौ वतु ९ एवं पुराणां संदीप्ततुलका उदाहृतं तत्र
ष्टादशसाहस्रं श्रीमद्भागवतमिष्यते ९ इदं भगवता पूर्वब्रह्मरोनाभिपंकजे स्थिताय भवभीताय कारुण्यात्संप्रापितम् १० आदि

